

Т.А. Кравцова, викл.
О.М. Муравйова, викл.

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИКЛАДАННІ РОСІЙСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ У ВНЗ В УМОВАХ МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСВІТИ

Розглянуто проблеми та перспективи використання сучасних комп'ютерних технологій у викладанні російської мови як іноземної у вищих навчальних закладах, визначено переваги, обґрунтовано необхідність їх застосування. Наведено приклад однієї з форм інноваційних завдань (комп'ютерне тестування).

Рассмотрены проблемы и перспективы использования современных компьютерных технологий в преподавании русского языка как иностранного в высших учебных заведениях, определены преимущества, обоснована необходимость их применения. Описана одна из форм инновационных заданий (компьютерное тестирование).

The article discusses problems and prospects of usage of modern computer technologies in teaching Russian as a foreign language in the higher educational establishments, determined advantages and the necessity of their use. One of forms of innovative tasks (computer test) is described.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Інновації як теоретично обґрунтовані, цілеспрямовані та практико-орієнтовані нововведення неминучі: їх поява зумовлена змінами в суспільстві та розвитком науково-технічної революції.

Технічний прогрес істотно впливає на всі сторони сучасного життя. Сьогодні комп'ютер є одним із технічних пристроїв та широко використовується в усіх сферах людської діяльності. Майже кожна комп'ютерна програма є мультимедійною. Вона здатна сприймати, відтворювати та переробляти найрізноманітнішу інформацію. Усе це приводить до того, що сучасні інформаційні технології знаходять все більш широке застосування в освіті, якісно змінюють її як в плані нових форм навчання, так і засобів досягнення мети [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Більшість дослідників займається розробкою та впровадженням новітніх інформаційних технологій у навчальний процес. Методологічну основу та концептуальні положення даного питання сформулювали В.М. Богатир, А.В. Зубов, Г.М. Кісельов, Є.С. Полат та ін. Розробили

та впровадили програмно-методичні комплекси викладання російської мови як іноземної у вищих навчальних закладах А.О. Акішина, М.Н. Афанасьєва, О.С. Коган, В.Г. Костомаров. Вони також досліджували проблеми та перспективи застосування нових інформаційних технологій під час вивчення російської мови як іноземної.

Мета та завдання статті – розглянути основні особливості використання комп'ютерних технологій на прикладі комп'ютерного тестування з метою поліпшення та вдосконалення процесу навчання російської мови як іноземної у ВНЗ.

Виклад основного матеріалу дослідження. У професійній освіті інноваційні технології підвищують ефективність навчання та виховання особистості, спрямовані на підготовку висококваліфікованих фахівців, які отримують фундаментальні та прикладні знання. Використання інноваційних технологій у навчальному процесі сприяє підвищенню якості підготовки фахівців та активізації ролі самостійної роботи студентів [3]. Зазвичай до основних інноваційних технологій в освіті відносять:

- інформаційні технології, що дозволяють збільшити ефективність викладання (використання комп'ютерів, комп'ютерні навчальні та контролюючі програми);
- інтернет-ресурси;
- інформаційні методи викладання, які сприяють підвищенню якості освіти;
- інноваційні форми активізації пізнавальної діяльності студентів.

Теорія та методика викладання російської мови як іноземної має певні теоретичні та практичні досягнення в галузі створення та використання електронних засобів навчання. Сучасні інформаційні технології істотно розширюють діапазон можливостей для вивчення та викладання російської мови як іноземної [9], і це пов'язано з тим, що:

- використання мультимедійних засобів робить можливим ефективно презентувати матеріал (особливо з країнознавства);
- інтерактивні навчальні завдання (найчастіше в тестовій формі) та програми дозволяють працювати над розвитком навичок у всіх видах мовленнєвої діяльності;
- доступ до величезної кількості електронних ресурсів дозволяє об'єднати текстові, аудіо- та відеоматеріали, а також сприяє формуванню соціокультурної та лінгвокраїнознавчої компетенції іноземних студентів;
- засоби електронного спілкування (електронною поштою, в чатах, ісq, на форумах тощо);

– можливість публікації студентських робіт в Інтернеті дозволяє зробити істотним компонентом навчального процесу не лише навчальну, а й реальну комунікацію мовою, що вивчається;

– дистанційний доступ до навчальних ресурсів дозволяє зробити більш гнучкою та мобільною організацію навчання, значно індивідуалізувати його, збільшити обсяг самостійної та творчої роботи студентів, посилити роль викладача як консультанта та координатора навчального процесу.

При цьому особливо важливою є розробка інноваційних завдань для іноземних студентів, оскільки основною метою таких вправ виступає активізація регулярної розумової діяльності учня на стадії ініціації.

Зокрема до однієї з форм інноваційних вправ можна віднести комп'ютерні тестування, що проводяться після вивчення певного блоку граматичного та лексичного матеріалу. Джерелами текстового матеріалу, що використовується під час складання тестів, є базові підручники та навчальні посібники з дисципліни, яка досліджується, що дозволяє уникнути помилок, пов'язаних із предметною некомпетентністю студентів. Тести поточного контролю з дисципліни «Російська мова як іноземна» перевіряють знання, уміння та навички з окремих розділів, отримані іноземними студентами в процесі навчання у вузі, та мають кілька варіантів відповідей.

Комп'ютерне тестування як один з об'єктивних методів кількісного виміру рівня навченості активно застосовується у вищих навчальних закладах [6]. Тому під час створення комп'ютерних граматичних або лексичних тестів важливо дотримуватись певних вимог, що реалізують лексичні вправи наступних видів:

- побудова логічних ланцюжків, пошук закономірностей;
- установлення взаємооднозначних відповідностей типу «слово – слово», «питання – відповідь» тощо;
- заповнення пропусків у тексті;
- розбиття заданої множини слів на тематичні групи;
- вибір відповідної граматичної форми (конструкції);
- правильна побудова словосполучень, речень тощо;
- вживання певних граматичних конструкцій.

До вимог також включено такі сервісні процедури:

- обробка файла даних, що містить фонд завдань за всіма типами вправ;
- видача статистики за результатами роботи (передбачається запис результатів на диск і можливість виконання тесту за кілька сеансів роботи);
- отримання довідки з виконання вправ.

Тест використовується не лише для проведення поточного контролю, але й попереднього та підсумкового. Особливістю тестового контролю є те, що робота може виконуватися як в аудиторії як перевірна, так і на позааудиторних заняттях для самоконтролю студентів-іноземців.

Поява Інтернету, активне використання його ресурсів дало нові можливості для навчання студентів. Будучи найбільш глобальним, оперативним та інтерактивним інформаційним середовищем, Інтернет стає не лише джерелом навчальної інформації, але й важливим засобом та умовою самостійного навчання.

Так, наприклад, інтернет-ресурси використовуються студентом для самостійного пошуку та отримання інформації, яка розглядається, і як засіб організації навчальної діяльності. Як відомо, інформація в Інтернеті має низку особливостей. І, насамперед, це пов'язано з різноманітністю самої інформації, її формою поширення та зберігання у Всесвітній мережі, оперативністю, відсутністю обмеження в доступі до неї [4].

Змістовна сторона інформації виражається у формі мультимедіа (звук, графіка, відео), що збагачує і зміст, і форму зберігання інформації. Інтернет перевершує всі інші джерела інформації щодо її організації, способу відбору та пошуку, чому сприяють системи пошуку, які також активно використовуються в процесі навчання.

Таким чином, на основі підготовлених матеріалів курсу «Російська мова як іноземна», а також наявних ресурсів Інтернету студентам пропонується низка проблемних завдань із навчальної дисципліни, наприклад: вибрати необхідну інформацію для виконання контрольних робіт, підготувати повідомлення на основі матеріалів Інтернету, написати реферат із зазначеної проблеми, узяти участь в обговоренні тієї чи іншої проблеми або підготувати презентацію. І як показує практика, студенти виявляють більшу активність і зацікавленість під час виконання подібних завдань.

Завдяки цьому інноваційні підходи у викладанні російської мови як іноземної базуються на емоційній пам'яті студента, на формуванні комунікативної та професійної компетенції, на регулярному тренуванні творчої діяльності [8]. При цьому найбільше поширення набувають інновації, пов'язані з організацією навчального процесу та впровадженням мультимедійних технологій в освітній процес. Інноваційний компонент у навчанні російської мови як іноземної дозволяє активізувати процес засвоєння матеріалу та підготуватися до складання заліку або іспиту з дисципліни.

Висновки. Використання інноваційних технологій під час викладання російської мови як іноземної допомагає реалізувати особистісно-орієнтований підхід у навчанні, забезпечує індивідуалізацію та диференціацію з урахуванням особливостей іноземних студентів, їх рівня навченості.

Таким чином, упровадження комп'ютерних засобів створює передумови для інтенсифікації освітнього процесу. Вони дозволяють на практиці забезпечити перехід від механічного засвоєння знань до оволодіння умінням самостійно набувати нові знання. Комп'ютерні технології сприяють розкриттю, збереженню та розвитку особистісних якостей студентів. Сучасна освіта дає можливість випускникам отримати високий рівень професіоналізму та компетентності, здатність адаптуватися до мінливих умов професійної діяльності. Таким чином, викладання російської мови як іноземної з упровадженням новітніх технологій дає можливість студентам набути досвід фахівця високого рівня професіоналізму та компетентності, що включає певний рівень знань, умінь та навичок, які притаманні, інтелектуально й творчо розвиненим особистостям. Для досягнення максимального ефекту необхідним є використання широкого спектру інноваційних, у тому числі різноманітних медіаосвітніх технологій у навчальному процесі.

Список літератури

1. Башмаков А. И. Разработка компьютерных учебников и обучающих систем / А. И. Башмаков, И. А. Башмаков. – М. : Филинь, 2003. – 183 с.
2. Захарова И. Г. Информационные технологии в образовании / И. Г. Захарова. – М. : Академия, 2008. – 156 с.
3. Информатизация образования: направления, средства, повышение квалификации / под ред. С. И. Маслова. – М. : Изд-во МЭИ, 2004. – 233 с.
4. Коджаспирова Г. М. Технические средства обучения и методика их использования : учеб. пособие / Г. М. Коджаспирова, К. В. Петров. – М. : Academa, 2009. – 169 с.
5. Норенков И. П. Информационные технологии в образовании / И. П. Норенков, А. М. Зимин. – М. : Изд-во МГТУ им. Н. Э. Баумана, 2004. – 66 с.
6. Полат Е. С. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования / Е. С. Полат ; под ред. Е. С. Полат. – М., 2008. – 257 с.
7. Чумак Л. Н. Методика преподавания русского языка как иностранного : учеб. пособие для студ. высших учеб. заведений по филол. спец. / Л. Н. Чумак. – Минск : БГУ, 2009. – 303 с.
8. Шибко Н. Л. Методика обучения русскому языку как иностранному : учеб.-метод. комплекс для студентов-иностранцев нефилол. спец. / Н. Л. Шибко. – Минск : БГУ, 2010. – 120 с.

9. Шукин А. Н. Методика преподавания русского языка как иностранного : учеб. пособие для вузов / А. Н. Шукин. – М. : Высш. школа, 2003. – 86 с.

Отримано 30.03.2012. ХДУХТ, Харків.

© Т.А. Кравцова, О.М. Муравйова, 2012.